

Home > Myahudi Wa Kimataifa > 11. 'Jazzi Ya Kiyahudi Yawa Muziki Wetu Wa Taifa' > Sio 'Maarufu'
Sana > Protokali Ya Kumi Na Tatu

---

11. 'Jazzi Ya Kiyahudi Yawa Muziki Wetu Wa Taifa'

Watu wengi wameshangaa ni wapi lilikotoka wimbi hadi wimbi la mhemko wa kipuuzi wa muziki uliozivamia nyumba za wastaarabu na kuwafanya vijana wa karne hii waigize wehu wa wapayukaji. Muziki mashuhuri ni wa ukiritimba wa Kiyahudi pekee. Muziki wa Jazzi umeanzishwa na Wayahudi. Hisia na mhemko wa kipuuzi, ishara za kijanja, utamanishaji uliotekelzwa wa muziki mtelezo, zina asili ya Kiyahudi.

Uneni wa nyani, kelele za msituni, miguno, kelele na mitweto inayaoshiria mapenzi ya ndama, vimefichwa kwenye muziki wa pupa na kuruhusiwa majumbani ambako kitu chenyewe, bila kusaidiwa na muziki uliorekodiwa vibaya, kingekomeshwa kwa kutisha.

Karatasi za alama za muziki zinazopeperuka zinafichua maelezo yaliyochukuliwa moja kwa moja kutoka kwenye makazi ya hali ya chini ya miji ya kisasa, ili kufanywa lugha ya mitaani kuwa maneno ya nyimbo za kizembe ya watoto wa shule wa kiume na wa kike.

Inastaajabisha kwamba upande wowote utakaogeukia kwa lengo la kuichunguza mitiririko ya ushawishi inayoingia kwenye jamii utakutana na kikundi cha Wayahudi. Upotofu kwenye besiboli, ni kikundi cha Wayahudi.

Katika mambo ya fedha ya kinyonyaji, ni kikundi cha Wayahudi. Upungufu wa maadili kwenye maonyesho ya tamthilia, ni kikundi cha Wayahudi.

Propaganda kwenye vileo, ni kikundi cha Wayahudi. Kwenye uhibitaji wa vyombo vya habari kupitia biashara na shinikizo la kifedha, ni kikundi cha Wayahudi. Wanaofaidika na vita, asilimia 80 kati yao ni Wayahudi. Wasimamiaji wa upinzani dhidi ya sheria za Ukristo na desturi zake ni Wayahudi tena pia. Kwenye mazingira machafu ya kinachoitwa muziki maarufu, unaochanganya hali duni ya mawazo na kila ishara ya uasherati pia ni Wayahudi.

Ushawishi wa Wayahudi wa muziki wa Kiamerika upo bila wasiwasi ukichukuliwa kama wa hatari na wale ambao wanajua chochote kuhusiana nao. Sio tu kwamba kuna upinzani mkubwa unaokua dhidi ya kuzifanya bendi zetu kubwa na chache kuwa za Kiyahudi, lakini wanaona jukwaa la mchezo na ulingo mashuhuri pamoja na wasanii wa Kiyahudi huwandoa wengine wote. Kama wangekuwaa wasanii bora, isingesemwa chochote dhidi yao; bali huonekenwa wazuri na kupendelewa kiubaguzi katika duru za muziki ya Kiyahudi.

‘Niruhusuni nitengeneze nyimbo za taifa na sijali nani anayeweka sheria’, alisema mtu mmoja; kwenye nchi hii wayahudi wamepata fursa kubwa ya kutengeneza vyote viwili. Ni madhumuni ya makala haya kuwaweka watu katika hali ya kuelewa ukweli juu ya muziki wa kipunguani ambao huimba kimyakimya na kwa sauti ya juu mchana na usiku, na kama ikiwezekana, kuwasaidia kukiona kirungu kisichoonekana cha Kiyahudi ambacho kinapunguwa juu yao kwa ajili ya fedha na propaganda. Kama vile ambavyo jukwaa la Kimarekani na picha za sinema vilivyowekwa chini ya umiliki wa Kiyahudi na sanaa zao, wakiharibu biashara, hivyo kazi ya kusimamia ‘nyimbo mashuhuri’ imekuwa ni tasnia ya Kiyahudi.

Wayahudi waliochikilia biashara hii siku za mwanzo wa unyonyaji walikuwa kwa idadi fulani ni Wayahudi waliozaliwa Urusi, wengi wao wakiwa hawana historia ya kupendeza kama ilivyobainika kwa historia ya wayahudi wengi viongozi wa tamthilia na sinema.

Mapema katika miaka 1920 Irvin Berlin, Leo Feist na maafisa wengine wa mashirika saba ya utangazaji wa muziki mjini New York walishtakiwa kwa kukiuka sheria ya Sherman Anti-Trust kwenye mashtaka yaliyotolewa na serikali ya Marekani. Washtakiwa hao, ilishutumiwa kuwa walikuwa wanamiliki asilimia 80 ya nyimbo zenye haki miliki zilizokuwepo zikiwa zinatumiwa na watengenezaji wa viwanda vya muziki, roli za piano na bidhaa zingine za kuzalishia upya muziki na kupanga bei ambazo kwazo santuri na kanda zingezwa kwa watu.

Mashirika yaliyohusika kwenye shauri hili ni pamoja na Consolidated Music Corporation Irving Berlin, Ins, Francis, Day and Hunter, Inc, Shapiro, Bernstein & Co, Watterson, Berlin & Snyder, Inc, na M. Vitmark & Sons Inc, zote za New York.

Mkataba ambao serikali ya Marekani ilitaka kuufuta ulidaiwa kuelezea kuwa washitakiwa wangeweka mikataba yao kupitia Consolidated Music Corporation ambayo walikuwa wameiandaa, asilimia 20 nyingine ya biashara ya nyimbo ilikuwa inadhibitiwa na majumba mengine ya muziki ya kiyahudi, ambayo hayakujumuishwa kwenye kundi hilo mahsus.

Jinsi Mfuko Wa Nyimbo Wa Kiyahudi Unavyokufanya Wewe

Uimbe:

Wayahudi hawakuunda wimbo maarufu, waliushusha hadhi. Wakati Wayahudi walipokuwa wanajiingiza kwenye umiliki wa nyimbo maarufu ndio wakati hasa uadilifu wa nyimbo maarufu ulipoanza kudhoofika.

Nyimbo maarufu, kabla haijawa tasnia ya Kiyahudi, ilikuwa maarufu hasa. Watu waliuimba hadharani bila kuwa na sababu yoyote ya kuuficha. Nyimbo maarufu siku hizi wakati wote ni utunzi unaotia mashaka ambao watendaji wenye athari za uungwana wanalazimika kuwatathmini wasikilizaji wao kabla hawajaanza kuimba. Raia wenye umri wa utu uzima wanaweza kukumbuka hatua ambazo wimbo maarufu umepitia kwenye karne za hivi karibuni.

Nyimbo za kivita ziliendelea kuwepo baada ya vita vya wenyewe kwa wenyewe na polepole zikawa zinachanganywa na nyimbo za wakati wa baadae, zenye kupendeza, zilizo na hisia na safi.

Nyimbo hizo hizo na zinazofanana nazo na nyimbo za kutumbuiza, zilihuishwa kwa muda wakati wa vita kuu ya kwanza. Hizi hazikuwa ni matunda ya viwanda vya nyimbo, bali ni utunzi wa watu binafsi ambao vipaji vyao vilipewa muonekano wa kawaida. Watu hawa hawakuyatumikia mashirika ya watangazaji, bali kwa kuridhika na kazi yao, kwa ajili ya wasanii binafsi wa kwenye jukwaa la ukumbi wa muziki.

Hakukuwa na mapato makubwa yaliyopatikana kifedha lakini kulikuwa na uridhikaji mwingi katika kuridhisha vionjo vya umma. Vionjo vya umma, kama vilivyo vionjo vya aina yoyote ile huwa na msisimko zaidi na kile wanachokipewa zaidi ili kujiburudisha nacho, kionjo cha umma ndio tabia ya watu. Jamii huwa na upofu juu ya chanzo cha kile ambacho huishi ikikitegemea, na hujiweka sawa yenyewe kwenye ugavi. Vionjo vya umma hupanda au hushuka kulingana na ubora wa burudani yake unavyoendelea kukua au kushuka.

Kwenye kipindi cha robo karne, ukipewa njia zote za utangazaji kama kumbi za maonyesho, sinema, nyimbo maarufu, magazeti na radio wakati huo huo ukiwa umetupa joho la dharau juu ya mawakala wa ushindani wa maadili, unaweza kubadilisha takriban aina ya jamii uipendayo. Inachukua muda wa kama robo karne tu kufanya kazi hiyo.

Nyakati zingine watu walikuwa wanaimba kama waimbavyo hivi sasa lakini sio kwa mtindo wa kilevi wala mwendeleo wa kukanganya kiasi hicho. Waliimba kwa kuwa walipenda kuimba sio kama tabia isiyoweza kudhibitiwa. Waliimba nyimbo za kipuuzi zenye hisia za kishujaa, lakini nyimbo zilizokuwa hazieleweki zilipigwa marufuku. Nyimbo za zamani zinaingia kwenye kumbukumbu kwa urahisi sana. Ingawa imepita miaka mingi toka zilipokuwa mtindo, hata hivyo ubora wake ulikuwa wa namna ya kiasi kwamba hazifi.

Nyimbo maarufu ya mwezi uliopita ni nani analijua jina lake? Bali kuna nyimbo za muda mrefu sana uliopita ambazo majina yake yanafahamika hata kwa wale ambao hawakuziimba. Ni nafasi gani ya pambizo ambayo nyimbo hizi ziliacha kwa ajili ya hisia dokezi au zenye madhara? Hisia hazikukosekana, lakini zilikuwa hisia zisizoweza kupingika. Baada ya hapo wakaja Mayahudi, wimbo maarufu ukapitiwa na mabadiliko.

Zao jipya kabisa la majina likatokea likishughulikia masuala tofauti kadha wa kadha kuliko nyimbo zilizoondolewa. Waimbaji wenye vipaji na uimbaji kwa sauti murua vikatoweka. Enzi za Kiyahudi na Kiafrika, ikiwa ni lango la kuingilia wazo kuu la kiporini (kipengele cha mwenye nguvu mpishe), ile

inayoitwa zana za ‘Kongo’ na tungo nyingine ambazo kwa haraka sana na ziligeuka kuwa aina za kihayawani zaidi kuliko wanyama wenyewe zinapofikia.

Tukigeukia upande wa huu mkazo wa kinamasi ilikuwa ni wakati wa mtindo wa muziki wa ‘regi’ ambao ilikuwa ni maendeleo ya umanju halali wa haki za wanegro. Mashairi ya hisia yalipotea mbele ya nyimbo miondoko ya mashindano ya zawadi ya keki ambazo zilifurika kwenye masikio ya watu.

Midundo ya kuvutia iliyobadilishwa iligubika mwondoko wa wimbo wenyewe. Umanju huo ulichukua uhai mpya; vijana watanashati wanaimba nyimbo za maombolezo kwa sauti za chini, huku wanawake wanene waliokuwa na mitazamo ya kutamanisha wakitoa miguno ya kuvunja pua ambayo hakuna mwanamuziki aliyeweza kuitambua.

Michezo ya piano ilifanywa kwa shauku ya mitindo ya kisasa. Bendi za muziki wa jazz zilifanya maonyesho yao. Kwa mgeuko wa polepole ambao haukutambulika, na ambao kwa sasa ni rahisi kuonekana kupitia mabaki ya nyimbo ambazo zimesambaa kwenye miongo ya nyakati za hivi karibuni, tumeweza kuona ushukaji katika usambazaji wa nyimbo maarufu. Hisia zimebadilishwa kuwa ushauri wa kutamanisha.

Mahaba yamegeuzwa kuwa ashki. Uchangamfu wa muziki maarufu umetumbukia kwenye aina ya muziki wa ragtime (jazz ya kizamani) na ragtime umezidiwa na muziki wa jazi na uimbaji wa bila kutamka maneno. Mada za nyimbo zimekuwa za chini zaidi na zaidi mpaka hatimae zinakuwa vizoa taka (chini ya maji) kwenye utelezi kwenye jamii ya wahalifu.

‘Mfalme wa Jazz’ wa awali mwenye mtindo wa kipekee alikuwa Myahudi aliyeitwa ‘Frisco’, wakurugenzi wakuu wote wa mlolongo wote kwenda chini walikuwa wayahudi. Ulihitaajika mguso wao tu wa uhodari wa kuuficha uchafu wa maadili na kuinua nusu daraja juu ya jukwaa halisi ambako hakuna manufaa yoyote isipokuwa karaha tu.

Wizi Wa Maandishi

Katika shughuli za utengenezaji nyimbo za watu, kama ilivyo kawaida, Wayahudi wameonyesha, kama kawaida yao, kutokuwa na ubunifu bali utohozi tu, ambao ni usemi wa hisani unaotumika ili kuficha wizi wa maandishi, ambapo kwa upande wake kwa upole sana unaficha uhalifu wa wizi wa kudokoa akili za watu.

Wayahudi huwa hawabuni bali huchukua kile kilichofanywa na wengine, hukipindisha mwelekeo kwa ustadi na kukitumia. Wizi wa maandishi ni matokeo ya wasanii dhaifu kuchochewa na mapromota ambao sio wasanii kutengeneza kitu ambacho kitapambwa na kila aina ya uvutiaji wa kutosha ili kujipatia mapesa ya watu.

Wayahudi wameleta muonekano wa nyimbo zote za zamani, maonyesho mengi ya opera, mkusanyiko wa nyimbo za jadi, na kama utachambua baadhi ya ‘midundo’ mikubwa ya siku za mwanzoni za

kampuni ya Yiddish Song Manufacturing Trust, utagundua kuwa zimesukwa kwenye motifu, mawazo makuu na mahadhi ya nyimbo nzuri za kabla ya enzi za kinamasi. Muziki ulibadilika na kutoka kwenye utambuzi, hisia zilitamanisha sana na kuongoza barabara yake iliyo chafu kuelekea duniani.

Kwa sababu ya kudhibitiwa kwa soko la nyimbo na Wayahudi pekee, ikiwa ni pamoja na utangazaji na uendeshaji wa maonyesho ya sanaa, ni vigumu kwa kitu chochote isipokuwa nyimbo za Kiyahudi kutangazwa nchini Marekani, au iwapo utatangazwa, ni vigumu kupata wasikilizaji. Jambo hili linathibitishwa na ukweli kwamba Yiddish Trust inamiliki biashara yote, na kile kinachoitwa 'vibao vya nyimbo' vyote huwa na majina ya Kiyahudi.

Ufichikanaji wa ndani wa tishio la Wayahudi kwenye umoja wetu wa kisanii kwa kiasi fulani unatokana na hadaa, uzuriwa, mvuto wa juu juu na ushawishi wa kimashariki wa sanaa za Kiyahudi, kung'ara kwake, viwango vyake vya hali ya juu vya hisia vilivyoonyeshwa sambamba mno, ashki yake ya nguvu kali na ukosefu wake wa rajua, na kwa kiasi fulani mkazo tulionao ambao unaweza kuendelea dhidi yake, mkazo mkubwa wa kina, wa msingi sana katika asili yetu, umefifilishwa na kutatanishwa kwa mamia ya mielekeo ya enzi za Kiyahudi.

Kundi la sifa za Wasaksoni wa kiingereza na mawazo ya Wasaksoni hao wa kiingereza ni kiini cha msingi ya sanaa za Marekani. Umiliki wa Kiyahudi wa muziki wetu unatishia kuvizamisha na kuvipumbaza kila mahali.

Jamii Ya Watunzi/Waimbaji Wa Muziki Unaopendwa Na Wengi:

Mwamerika haimbi kile anachopenda, bali kile ambacho waonyeshaji 'wavumishaji wa nyimbo' wanazifanya zipendwe kwa kurudiwa rudiwa mpaka akili dhaifu za wasikilizaji zinapoanza kuzirejea mitaani.

Wavumishaji wa nyimbo za tamthilia, waonyeshaji na redio ni mawakala wa kulipwa wa ofisi za nyimbo za kiyahudi. Fedha na wala sio sifa, ndizo zinazotawala kuongezeka kwa muziki wa kupumbaza ambao ni jazz na muziki wa kuyumbayumba wa Kiyahudi uliofanyiwa mtindo. Muziki usiokuwa wa Kiyahudi unashutumiwa kama muziki wenye makuu.

Kila siku watu wanajazwa ushawishi wa kihayawani ambao unafuatana katika mtiririko mdogo hadi mafuriko mafinyu kutoka kwa watunzi/waimbaji wa muziki maarufu.

Kiwanda kikubwa cha uchafu mjini New York ambacho kimejaa akina Aby, Izy na Moe ambao ndio hufanya kundi la maafisa watunzi wa taasisi mbalimbali.

Watunzi/waimbaji wa muziki upendwao ni jina lililopewa eneo kwenye Barabara ya Ishirini na nane, kati ya mtaa ya Broadway na Barabara ya Sita ambako watengenezaji wa kwanza wa nyimbo za kiyahudi ndiko walikoanzia shughuli zao.

Makundi ya wasichana wadogo ambao walifikiri wanaweza kuimba na wengine waliodhani wanaweza kuandika tenzi za nyimbo walikuwa wanakuja jirani hapo wakiwa wameshawishiwa na matangazo madanganyifu yaliyoahidi mambo mengi ambayo hata wenyewe mapromota wachanga wa kiyahudi hawakuweza kuyatekeleza. Bila haja ya kusema, kashfa zilikuwa nyingi kama inavyokuwa mara zote wale wanaoitwa wasichana wa mataifa wanapofanywa duni kiasi cha kulazimika kuomba msaada kutoka kwa wayahudi.

Zilikuwa ni zile sauti za wakati wote za makelele ya makundi yenye shangwe, piano zilizokuwa zinapigwa bila mpangilio, milio ya matarumbeta ambazo zililipatia eneo hilo jina la “TinPan-Alley” (Jamii ya watunzi/waimbaji wa muziki upendwao). Amerika yote sasa ni “Tin-Pan-Alley”, burudani zake, vijana wake, siasa zake, ni kelele za upumbazo wa Kiyahudi na hila za kishetani ambazo kwazo hali ya hewa chafu huanzishwa na kuendelezwa kwenye tabaka zote za jamii, na kwa ushawishi huo huo haiwezekani kutoonekana na mtazamaji. Kuna kitu cha kishetani ndani yake, kitu kilichopangwa kwa ujanja wa kishetani.

Na mkondo huo unaendelea kutiririka, ukiendelea kuwa mbaya zaidi na zaidi, kwenye kuwadhalilisha wale wasio Wayahudi na kuongezeka kwa mapato ya Wayahudi. Mapadri, walimu, wanamageuzi, wazazi, raia wanashangazwa na kukua kwa ulegevu wa watu na kuyalaumu matokeo yake mabaya. Wanayaona matokeo maovu na kuyashambulia.

Wanawalaumu vijana wanaojihusisha na ashiki na upendekezaji huu. Wanajutia leseni ya uasherati, uhalifu wa kitoto na kujifanya watoto kwa vijana wadogo. Lakini yote haya yana kiini chake. Kwa nini kisishambuliwe hicho kiini? Wakati taifa linapolowanishwa na mandhari, sauti na mawazo ya tabia fulani waliyomwagiwa na kuzamishwa ndani yake hatua kwa hatua, kwa madhumuni ya taratibu ya makusudi yaliyoandaliwa, mahali pa kushambulia inapaswa iwe ni kwenye sababu na sio athari zake. Na bado hilo hasa ndilo eneo ambalo hoja ya mashambulizi haikufanywa, labda kwa sababu ya kutofahamu, na inawezekana ni kwa sababu ya woga.

Haisaidii kuwalaumu watu. Watu huwa vile ambavyo wamefanywa. Ipatie biashara ya pombe nafasi kubwa na utakuwa na umma unaokunywa na kusherehekea. Watu wanaweza kugeuzwa kuwa walevi wa madawa ya kulevywa endapo uhuru kama huo ungekuwepo kwenye biashara ya madawa ya kulevywa kama vile ambavyo unatolewa hivi sasa kwa watengenezaji wa nyimbo ipendwayo ya Kiyahudi. Katika hali kama hiyo itakuwa ni upuuzi kuwashambulia hao walevi. Busara ingesihhi kuwafichua hao wahatarishaji wa maisha.

Uleweshaji wa kutisha wa kuvunja staha ya kawaida na utumiaji wa madawa yenye nguvu sana ya kuamsha tamaa umehusishwa kwenye wazimu juu ya nyimbo za kruni zinazoimbwa bila kutoa maneno, wazimu uliochangamshwa. Waathirika wapo kila mahala. Lakini ni wapinzani wachache sana wa sumu hii kwenye utu wanaona umuhimu wa kuwakemea vijana wadogo wenye ugonjwa huo.

Busara zinahitaji kusafishwa na kuondoshwa kwa kiini cha ugonjwa huu. Kiini hicho kipo kwenye kundi

la kiyahudi la watengenezaji wa nyimbo ambao wanadhibiti matoleo yote na ambao wanawajibika kwenye suala zima kutoka kwenye utengenezaji santuri hadi kwenye faida.

Sio 'Maarufu' Sana

Baada ya ukosoaji wa kimaadili dhidi ya unaoitwa “wimbo unaopendwa,” ni ukosoaji kwamba wenyewe sio unaopendwa. Hakuna umaarufu wa papohapo, muonjo wa umma hauna ubaguzi mkubwa.

Ni umaarufu bandia kwa njia ya matangazo ya kuvutia yasiyokoma. Ni upigaji ngoma wa kiufundi na pumbazo tu kwenye akili za watu, unaelekezwa kwao katika kila sinema na kwenye kila jukwaa. Hutangazwa kwenye mabango ya kuvutia, sahani za santuri huchezwa mchana na usiku, bendi za muziki wa dansi nazo pia hutangaza, redio zinatangaza, na kwa sababu tu ya kurudiwarudiwa na kupendekezwa, basi wimbo unashika kasi mpaka pale unapobadilishwa na mwingine.

Ni mchezo wa kizamani wa kubadilisha mtindo ili kuharakisha biashara na kuwafanya watu wanunue. Hakuna kinachodumu kwenye mchezo huu wa kiyahudi, sio mitindo ya mavazi, picha za sinema na hata nyimbo, kila siku ni kitu kipya ili kuchangamsha uingizaji wa mapesa kutoka kwenye mfuko wa kawaida kwenda kwenye hazina za watengeneza muziki wa kishabiki.

Mambo mawili juu ya ‘wimbo unaopendwa’ yanafahamika na wote, la kwanza ni kuwa kwa kiasi kikubwa hauna heshima na ni wakala wenye nguvu sana wa hewa chafu ya maadili nchini, au na kama sio wenye nguvu sana basi ni bega kwa bega na picha za sinema. Pili ni kuwa tansia ya wimbo unaopendwa ni tansia ya Wayahudi pekee.

Kuna kazi hapa kwa ajili ya umoja wa kupambana na uchafuzi wa majina na sifa (Anti-Defation league). Umoja huo unafahamu jinsi ya kulazimisha udhibiti dhidi ya yeyote anayewashushia hadhi wayahudi! Kuanzia wachapishaji maarufu hadi kwenye magazeti ya hali ya chini ya vijijini, umoja huo unajionyesha umuhimu wake wenyewe.

Kuna kazi juu yake kwenye sinema, kwenye kumbi na tamthilia na kwenye tansia ya nyimbo inayopendwa. Ni kwa sababu gani umoja huo wa udhibiti hautoi kibano kwa wale Wayahudi waliopotosha sinema na kuwalaghai watu kwenye sanaa, michezo na burudani zao? Kwa wale ambao wametia aibu kwenye jina la kabila? Kwa nini? Hilo ndio jibu kwamba wale tu wasio Wayahudi ndio wanaopaswa kudhibitiwa, na hao Wayahudi waachiwe huru tu?

Hivi jibu ni kuwa waungwana wa mataifa wazuiwe kwa hatamu na lijamu, lakini kwa Wayahudi haiwezekani? Wayahudi wa Marekani wanaogopa mno kuufungua uzi mmoja tu kwenye ngao yake kwa njia ya uchunguzi mmoja tu au mageuzi. Wanahofia juu ya ni kwa umbali gani moto wa marekebisha utaweza kusambaa!

Protokali Ya Kumi Na Tatu

“Ili kuwazuia wasiweze kufikiri kwa makini hasa, tutazivutia hisia zao kwenye burudani, michezo, mapumziko, misisimko na makasiri ya watu. Vivutio vya aina hiyo vitayaondoa mawazo yao kabisa kutoka kwenye masuala ambayo tutaweza kulazimika kufanya juhudi pamoja nao. Wakiwa wamezidi kupungukiwa na mazoea ya kujitegemea kifikra, watu wataanza kujieleza katika umoja na sisi, kwani ni sisi pekee tunaotoa mielekeo mipya ya fikra, bila shaka kupitia kwa watu ambao wana imani kwamba hawana uhusiano nasi kwa njia yoyote ile.”

Source URL:

<https://www.al-islam.org/sw/myahudi-wa-kimataifa/11%E2%80%99jazzi-ya-kiyahudi-yawa-muziki-wetu-wa-taifa%E2%80%99>